

Nieuwe literatuur en bladmuziek

Annemieke Boot & Mara van Pommeren
Klavierleeuwen / Podiumbeesten

Een nieuwe pianomethode, en dan echt nieuw qua didactische aanpak: zoiets krijgt de redactie van dit tijdschrift niet vaak in handen. De beide vervolgbundels *Klavierleeuwen* en *Podiumbeesten* van Annemieke Boot en Mara van Pommeren, die eind 2013 verschenen, zijn dat zeker. Veelzeggend is wat de bekende pianist Ralph van Raat in de inleiding schrijft: "Naar mijn mening is er met deze bundel eindelijk een didactische methode verschenen, die volledig toegespitst is op de huidige lespraktijk en het moderne kind. [...] Als kind had ik heel graag een dergelijke methode gehad."

Wat is er nu zo anders aan deze methode? Op het eerste gezicht is dat het nieuwe muzieknotatiesysteem met dierpictogrammen in plaats van noten, maar belangrijker is nog het achterliggende principe dat consequent wordt uitgevoerd: dat de kinderen vanuit het grijpen moeten leren spelen, want dat is de meest natuurlijke beweging. Die greep is een dubbelgreep, waarin de duim altijd meedoet. Beide handen slaan altijd tweeklanken aan en als ze samenspelen, klinken er dus vier tonen tegelijk. Dat betekent dat de kinderen vanaf het begin akkoorden spelen, met als gevolg dat zij direct een volle pianoklank produceren. Dat is zeker een sterk punt en een pre boven de meeste andere methodes die met één- en vervolgens tweestemmig materiaal beginnen. Tegelijk valt op, luisterend naar de overigens perfect opgenomen bijgesloten CD's, dat dit idioom als vanzelf tot een nogal eenvoudige non legato speelwijze leidt. Het legato-spel en andere, gedifferentieerde speelwijzen komen pas in *Podiumbeesten* geleidelijk aan de orde, alsmede dynamische schakeringen. Dat is een

keuze waar je het als docent mee eens kunt zijn of niet.

Zoals blijkt uit de handleiding voor de docent, die ik als pdf kreeg toegestuurd, is het gebruik van de CD, dus het naspelen, essentieel. Ook de docent kan niet zonder, want van de liedjes, die leuk van tekst en melodie zijn en aantekelijk door een kinderkoortje (van de Zangschool Utrecht en de Kathedrale Koor-school Utrecht) worden gezongen, ontbreken de melodiën in het boek.

In *Klavierleeuwen* zijn alle oefeningen en stukjes genoteerd in de door Boot en Van Pommeren ontworpen pictogrammennotatie; de toonhoogten worden hierin verbeeld door gestileerde dierfiguren, zoals krokodil, aap, poes, leeuw enz. Ieder dier staat voor een bepaalde vaste dubbelgreep: krokodil = CG, Aap = CE, Leeuw = BF enz. De dierpictogrammen worden ook ondersteboven gebruikt, wat betekent dat de dubbelgreep omgekeerd wordt: de krokodil wordt dan GC, de aap EC, enz. De leerling krijgt met één zwarte toets te maken: de es, die het mogelijk maakt ook in c-mineur te spelen. Iets te veel voor de hand liggend vind ik dat het dier dat de kleine terts c-es weergeeft een huilende aap is. Moeten we echt mineur nog altijd maar met droefenis associëren?! Mijn suggestie zou zijn: geef de mollen en kruizen een andere kleur, bijvoorbeeld respectievelijk rood en groen, dan zijn alle zwarte toetsen met deze notatie opeens gedeekt!

De dieren 'dansen' tussen horizontale lijnen, waarvan de vetgedrukte middelste de centrale c is, de lijnen erboven en eronder markeren het volgende octaaf: de plaats waar het dier is afgedrukt bepaalt dus in welk octaaf de tweeklank moet worden gespeeld. Maatsoorten worden niet vermeld en het ritme kan worden afgelezen van de spatiale verdeling van de dierenplaatjes tussen de maatstrepen (die zijn er dus wel). In het tweede deel wordt het notenschrift geïntroduceerd, zowel in de G- als in de F-sleutel, maar altijd is een van de handen genoteerd in dierpictogrammen. De in notenschrift geschreven partijen zijn lineair, zonder dubbelgrepen, en van hieruit wordt de toonladdertechniek opgebouwd.

Een beperking van het dierenschrift is dat het een absolute en niet een - in veel opzichten in het beginonderwijs te prefereren - relatieve notatie is. Eigenlijk zou het maar een kleine stap verder zijn de dierpictogrammen te lezen als

relatieve tweeklanken, c.q. intervallen. De krokodil zou dan staan voor een kwint, met de duim op de grondtoon. Een consequentie is dan dat de vetgedrukte middellijn niet meer de centrale c aangeeft, maar de grondtoon van de gekozen toonsoort. Op die manier zijn alle stukjes in principe in alle toonsoorten te transponeren, tot het moment waarop in *Podiumbeesten* het traditionele notenschrift wordt geïntroduceerd. Dan wordt de toonsoort door de notatie op een gewone notenbalk gefixeerd.

Voor wie de bundels openslaat ogen al die getekende diertjes aantrekkelijk en avontuurlijk. Dat zijn *Klavierleeuwen* en *Podiumbeesten* ook beslist, voor de leerling, maar wellicht nog meer voor de leraar. Want die moet zich eerst een totaal nieuw notatiesysteem eigen maken. Een kind leert snel, maar de oudere hersens van een docent zullen er meer tijd voor nodig hebben om de oefeningen vloeiend te gaan lezen. Een met deze methode startende docent zal er aanvankelijk de nodige energie in moeten steken, wil hij zijn leerlingen voor blijven! Dat kan remmend werken om deze methode te gaan uitproberen.

Dit brengt mij op een principiële bedenking tegen deze vernieuwende notatie: de kinderen krijgen iets te leren waar zij maximaal twee jaar mee aan het werk kunnen gaan en waar zij zodra ze gevorderd zijn nooit meer wat mee kunnen doen, want de notatie is ongeschikt om er bestaande literatuur mee op te schrijven. Is dat geen verlies van kostbare lestijd? Een ander nadeel lijkt mij dat het voor de kinderen, zolang ze het notenschrift uit deel 2 nog niet hebben gehad, moeilijk wordt eigen stukjes op papier te zetten, want dat vergt nogal wat tekensvaardigheid. Natuurlijk is het spannend en leuk, zeker voor heel jonge kinderen, al die diertjes met de knuistjes op de piano tot klinken te brengen, maar ik weet zeker dat er ook kinderen zijn die dolgraag direct het 'grote mensen notenschrift' willen leren.

Er is ook een muzikale reden bedenkingen bij het gebruik van *Klavierleeuwen* te hebben. De pictogrammen bevatten namelijk slechts één zwarte toets en dat geeft tonale beperkingen. Ondanks de fantasie die zeker volop in de stukjes aanwezig is, valt luisterend naar de CD's op, hoe eenzijdig het is als het merendeel hetzelfde tooncentrum heeft.

De vormgeving van de groot uitgevallen boeken met kleurige omslagen en leuke tekeningen (het binnenwerk is zwart-wit) is aantrekkelijk. De prijs is fors (€ 34,95 per deel), maar pianodocenten krijgen flinke korting en betalen € 49,95 voor beide delen samen.

Over deze grensverleggende methode zou inhoudelijk veel meer te schrijven zijn, maar dat heeft pas zin na er daadwerkelijk in de lespraktijk ervaring mee te hebben opgedaan. Ik nodig daarom graag docenten uit die het *Klavierleeuwen*-avontuur aan durven gaan, in dit blad hun ervaringen met de lezers te delen.

CL

VOF DE *Klavierleeuwen*. www.deklavierleeuwen.nl

Barbara Arens - One Hand Piano, 40 Pieces for Left or Right

Hoe vaak komt het niet voor in een lespraktijk: een leerling die zes weken uitgeschakeld is door een gebroken arm, of langer door een of andere chronische blessure zoals RSI of tennisarm? Meestal staan de lessen dan voor lange tijd stil. Hooguit sommige gevorderde volwassen leerlingen die hun rechterarm niet kunnen gebruiken zijn er misschien voor te porren repertoire voor de linkerhand alleen te gaan studeren. Maar de keus daarin is niet groot

Barbara Arens

ONE HAND PIANO

40 Stücke
für links oder rechts

40 Pieces
for Left or Right

Edition Breitkopf 8646

